

Wetenschappelijke doorbraken de klas in!

Koning, Kinderen redden? en Magnetische knopen

Sanne Dekker, Hanne Kause & Jan van Baren-Nawrocka (redactie)

Hoofdstuk 2: Koning

Sanne Dekker, Hanne Kause & Jan van Baren-Nawrocka (redactie)

Colofon

Redactie: Sanne Dekker, Hanne Kause & Jan van Baren-Nawrocka

Beeldredactie: Hanne Kause & Jan van Baren-Nawrocka

Opmaak: Jimmy Israël

Druk en afwerking: Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Coverfoto voor- en achterzijde: Jimmy Israël, © 2023 WKRU

Eerste druk, januari 2023

ISBN: 9789083042244

NUR-code: 190

Wilt u een exemplaar bestellen?

Ga naar: www.wkru.nl/boek

Uitgave:

Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit

Postbus 9102

6500 HC Nijmegen

Nederland

E-mail: infowkru@ru.nl

Telefoon: 024 366 72 22

Internet: www.wkru.nl; www.wetenschapdeklasin.nl

2023 Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit

Dit werk is gelicenseerd onder de licentie Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal.

Ga naar <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.nl> voor meer informatie over deze licentie.

Voor afbeeldingen gelden andere licentievoorwaarden; zie foto- en illustratieverantwoording achterin dit boek (p.124).

Foto: Hanne Kause

Hoofdstuk 2 Koning en de monarchie

In dit hoofdstuk beschrijven we een project met als thema 'Koning en de monarchie'. Het thema is gebaseerd op het onderzoek van prof. mr. Paul Bovend'Eert en zijn team naar de toekomst van de Koning en de monarchie. Het hoofdstuk bestaat uit twee delen. In paragraaf 2.1 legt Paul Bovend'Eert uit hoe de modernisering van het koningschap er staatsrechtelijk uit zou kunnen zien en of modern koningschap eigenlijk wel mogelijk is. Leraren kunnen deze paragraaf gebruiken om zichzelf en hun leerlingen inhoudelijk voor te bereiden op het thema. In paragraaf 2.2 beschrijven we diverse activiteiten waardoor leerlingen dit thema in de klas kunnen ervaren en inspiratie kunnen opdoen voor hun eigen onderzoek.

Kerdoelen voor dit thema

Mondeling taalonderwijs

3. De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk taalonderwijs

6. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.
7. De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.

Tijd

51. De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen, zoals aanwezig in ons cultureel erfgoed, en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
52. De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer. De vensters van de canon van Nederland dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.

Radboud Science Team 'Koning'

Het project 'Koning' is in het schooljaar 2021-2022 ontwikkeld door een team van onderzoekers van de Radboud Universiteit, basisschoollerares en het WKRU.

Onderzoekers Radboud Universiteit

Prof. mr. Paul Bovend'Eert (hoogleraar Staatsrecht), mr. dr. Toni van Gennip (universitair docent Staatsrecht) en Maud Heldens (student-assistent). Paul Bovend'Eert en Toni van Gennip zijn beide werkzaam bij de Radboud Universiteit. Paul Bovend'Eert is hiernaast ook alumnidecaan bij het Faculteitsbureau In- en Externe Betrekkingen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Maud Heldens is masterstudent Burgerlijk Recht en Staats- en Bestuursrecht aan deze faculteit.

Scholen

Basisschool de Laarkakker in Arnhem: Juliëtte Geijselaers en Koen Sibbel (leraren).
Basisschool de Laarhorst in Arnhem: Franca Corstiaensen en Robert de Bruijn (leraren).

WKRU

Hanne Kause (projectleider)

Prof. mr. Paul Bovend'Eert

"De meeste vakgenoten in het staatsrecht zijn tegenwoordig druk bezig met mensenrechten, maar ik heb zelf altijd vooral een passie gehad voor onderzoek naar het politieke staatsrecht, het functioneren van de regering en het parlement. Waarom is het zo moeilijk in Nederland om na verkiezingen een nieuw kabinet te vormen? Wat is nu eigenlijk de macht van de minister-president? En is het Nederlandse parlement eigenlijk wel goed georganiseerd? Ook de Koning en de monarchie vind ik een intrigerend onderwerp, vooral omdat er zo'n interessante historische dimensie aan zit en de positie van de Koning zo drastisch is veranderd in de loop der tijden. Om het staatsrecht goed te bestuderen is het belangrijk om ook over de grenzen te kijken, hoe in andere landen de staat georganiseerd is. Ik heb door de jaren heen een bijzondere belangstelling ontwikkeld voor het Amerikaanse staatsrecht. In De VS is er geen Koning, maar wel een president met veel bevoegdheden, en een parlement, het US Congress, dat veel belangrijker is dan menigeneen denkt. Door buitenlandse rechtssystemen te bestuderen ga je anders aankijken tegen het Nederlandse model, dat in veel opzichten zo slecht nog niet is." *(Foto: Gerard Verschooten)*

2.1 De Koning en de monarchie. Toekomstbestendig?

Prof. mr. Paul Bovend'Eert

Roep om modernisering

Tweeëntwintig jaar geleden brandde in politiek Den Haag een discussie los over de modernisering van de monarchie in Nederland. D66-fractievoorzitter Thom de Graaf pleitte voor een 'drastische modernisering', waarbij de Koning geen deel meer uitmaakt van de regering, niet meer betrokken is bij de kabinetsformatie en uit de Raad van State treedt. Tien jaar later probeerden de Tweede Kamerleden Pierre Heijnen (PvdA) en Ronald van Raak (SP) de discussie over het koningschap nieuw leven in te blazen. In een motie vroegen zij de kersverse minister-president Mark Rutte om zijn visie te geven op modern koningschap en daarbij in te gaan op de rol van de Koning binnen de regering, de ministeriële verantwoordelijkheid en de fiscale vrijstellingen (gedeeltelijke belastingvrijdom) van de Koning. De premier nam ruim de tijd om over een vergezicht na te denken en presenteerde in mei 2011 een beknopte notitie, getiteld 'Visie op het koningschap'. Daarin was weinig nieuws te lezen. De rol van de Koning in de regering was volgens Rutte in de praktijk geen enkel probleem, de ministers waren volledig verantwoordelijk voor de uitoefening van de koninklijke functie, en de kwestie van fiscale vrijstelling behoeft geen nadere overweging. Daarmee leek de bui van hervormingen opnieuw te zijn overgewaaid. De laatste jaren beperkt de parlementaire discussie over het koningschap zich hoofdzakelijk tot een jaarlijks debat over de (ondoorzichtige) uitgaven voor het koningschap (zie Achtergrondinformatie 'Uitgaven voor het koningschap').

Ondanks de periodiek terugkerende discussie over modernisering van het koningschap verandert er maar weinig. Het is überhaupt de vraag of de term 'modernisering' hier eigenlijk wel op zijn plaats is. Met andere woorden: is een moderne monarchie wel mogelijk?

Kan koningschap modern zijn?

Kenmerkend voor de monarchie in het *staatsbestel* (de wijze waarop het bestuur van onze staat is georganiseerd) is dat het koningschap verkregen wordt door erfopvolging. De keuze voor een monarchie betekent per definitie een keuze voor erfelijk koningschap. Het koningschap is de enige overheidsfunctie die nog overerfbaar is en automatisch overgaat op afstammelingen binnen een familie. Bij alle andere overheidsfuncties is sprake van hetzij benoeming en ontslag, hetzij verkiezing. Het erfelijke karakter van het koningschap is in de huidige maatschappij dus een merkwaardig en uitzonderlijk verschijnsel uit lang vervlogen tijden. Behalve de erfopvolging is de onschendbaarheid een *wezenskenmerk* van het koningschap: een kenmerk dat verankerd zit in de aard van het koningschap (zie Achtergrondinformatie 'Onschendbaarheid en ministeriële verantwoordelijkheid'). De Koning is, anders dan andere overheidsfunctionarissen, aan geen enkele overheidsinstantie verantwoording schuldig. Hij is als het ware 'onverantwoordelijk'.

Deze beide wezenskenmerken leiden ertoe dat het koningschap in de hedendaagse parlementaire democratie niet anders getypeerd kan worden dan als een archaïsch instituut, een verouderd verschijnsel uit een ver verleden, een vreemde eend in de bijt in een staatsbestel dat zich kenmerkt door overheidsfunctionarissen die democratisch gekozen zijn en verantwoording schuldig zijn. Binnen deze context van erfelijk en onschendbaar koningschap moet de conclusie zijn dat het koningschap zich in essentie niet voor modernisering leent.

Koningin Juliana stond bekend als 'de fietsende Koningin'. Hiermee liet ze zien dat ze heel gewoon was, en zich niet boven haar landgenoten plaatste. (Afbeelding: Eric Koch voor Anefo)

De plaats van de Koning in de democratie

Modernisering van het koningschap is dus eigenlijk een *contradictio in terminis*. In mijn onderzoek heb ik daarom voor een andere benadering gekozen door na te gaan aan welke eisen dit archaïsche instituut zou moeten voldoen om toch nog een verantwoorde plaats in te nemen in het staatsbestel anno 2020. In andere woorden: hoe kan de rol van de Koning worden ingevuld, zodat het past in de huidige tijd en de samenleving deze ook beter accepteert? Daartoe is het relevant om te bekijken welke positie de Koning in de hedendaagse parlementaire democratie nog kan innemen. Ook is het van belang om na te gaan of, en zo ja welke, traditionele elementen, zoals bepaalde privileges en andere uitzonderingsposities, gewijzigd of afgeschaft zouden kunnen worden.

Juist die privileges en uitzonderingsposities uit voorbije tijden kunnen nadelig zijn voor de acceptatie (legitimatatie) van dit archaïsche instituut in de tegenwoordige samenleving. Krampachtig vasthouden aan privileges en uitzonderingsposities kan een risico inhouden voor het voortbestaan van het koningschap. Voor zover zij niet wezenlijk zijn voor de monarchie, is het verstandig na te gaan of alternatieven denkbaar zijn.

In mijn onderzoek naar de Koning en de monarchie wordt vanuit deze benadering bekeken welke positie de Koning hoort in te nemen in de hedendaagse parlementaire democratie en in hoeverre bepaalde (traditionele) elementen van het koningschap en de monarchie aanpassing behoeven. Daarmee richt mijn onderzoek zich niet zozeer op modernisering van het koningschap maar meer op de vraag hoe het koningschap in het huidige staatsbestel min of meer toekomstbestendig kan worden gemaakt.

Taken en bevoegdheden verhelderen

In een behoorlijk functionerende staat is het noodzakelijk dat er duidelijkheid en zekerheid bestaat over de grenzen van taken en bevoegdheden van de verschillende overheidsinstellingen. Die taken en bevoegdheden behoren in de Grondwet en wet vast te liggen. Dat geldt ten aanzien van de ministers en het parlement, maar ook voor de Koning. In dit onderzoek is een benadering gekozen, gericht op het scheppen van duidelijkheid en zekerheid over de positie van de Koning in het staatsbestel. Daartoe is het nodig na te gaan welke regels gelden voor het koningschap en de monarchie, welke betekenis die regels hebben in de praktijk en in hoeverre die regels wellicht aanpassing behoeven.

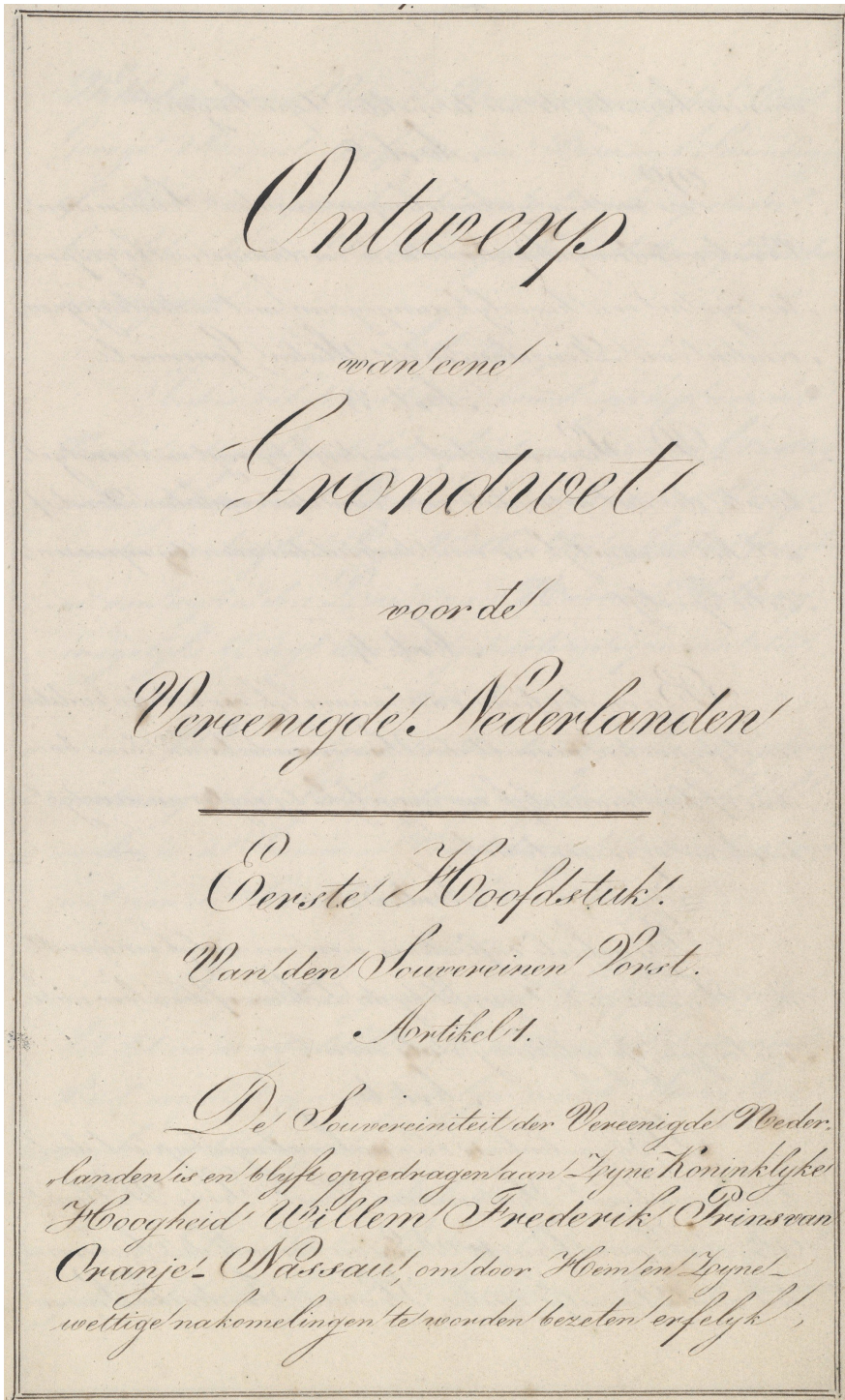
Deze vragen vormen het kader voor mijn onderzoek naar de Koning en de monarchie. Uitgangspunt daarbij is dat de verschillende elementen van het koningschap staatsrechtelijk-historisch worden besproken. Dat betekent dat per afzonderlijk aspect van het koningschap in hoofdlijnen wordt belicht welke verschillende (grondwettelijke) regels in het verleden golden, hoe die regels in de praktijk functioneerden en hoe het koningschap zich tegen die achtergrond in de loop der jaren heeft ontwikkeld en welke veranderingen zijn opgetreden.

Vervolgens wordt stilgestaan bij de vraag naar de huidige situatie, de opvattingen daarover en de wenselijkheid of noodzaak van verandering van regels, waarbij steeds de vraag naar de toekomstbestendigheid van het koningschap aan de orde komt. Op deze wijze richt mijn onderzoek zich op de volgende thema's rond het koningschap: de koninklijke onschendbaarheid en de ministeriële verantwoordelijkheid; de positie van de Koning in de regering; de rol van de Koning bij de kabinetsformatie en bij Kamerontbinding; de Koning als staatshoofd; de andere functies van de Koning; de uitgaven voor het koningschap; de positie van leden van het Koninklijk Huis; en het begin en einde van het koningschap. In het onderzoek zijn de regels over het koningschap uit de verschillende grondwetten in de periode 1814-2020 geanalyseerd. Daarnaast is de uitgebreide staatsrechtelijke en historische literatuur met betrekking tot de ontwikkeling van de monarchie bij het onderzoek betrokken.

Onduidelijke wetgeving

In hoeverre zijn de geldende taken en bevoegdheden voor het koningschap vastgelegd in de Grondwet en in de wet? Uit mijn onderzoek blijkt dat die basiszekerheid op bepaalde onderdelen van het koningschap en de monarchie zeker aanwezig is, maar ook op enkele cruciale punten ontbreekt. Opvallend is dat de Grondwet ondanks de sterk afnemende macht van de Koning (zie Achtergrondinformatie 'Ontwikkeling van het koningschap sinds 1814') nog altijd belangrijke bevoegdheden toekent aan de Koning. Als je de Grondwet leest, lijkt het erop alsof de Koning nog steeds erg belangrijk is.

Het belangrijkste voorbeeld van een onduidelijke en daarmee niet langer functionerende regeling betreft de grondwetsbepalingen waarin is vastgelegd dat de regering wordt gevormd door de Koning en de ministers (art. 42 van de Grondwet), en dat zij tezamen wetten en regeringsbesluiten ondertekenen (art. 47 van de Grondwet). In de toelichting op deze grondwetsartikelen en in de hiervoor besproken regeringsnotities is steeds betoogd dat, anders dan de grondwettekst suggereert, de Koning vanwege de ministeriële verantwoordelijkheid in feite slechts een beperkte adviesfunctie heeft in de regering (raadplegen, vermanen, waarschuwen). Maar de praktijk van het koningschap na de Tweede Wereldoorlog heeft geleerd, zo blijkt uit historische bronnen, dat de Koning zich onder omstandigheden niet beperkt tot adviseren, maar beslissingsmacht heeft in de regering en soms weigert mee te werken aan besluiten die de ministers voorleggen. Zo weigerde koningin Juliana na

De huidige Grondwet werd op 24 augustus 1815 ondertekend door koning Willem I. (Afbeelding: onbekend)

de Tweede Wereldoorlog om mee te werken aan de tenuitvoerlegging van de doodstraf van de vier zwaarste Duitse oorlogsmisdadigers die in Nederland vastzaten ('De vier van Breda'), hoewel het hele kabinet-Drees daarover eensgezind was en de Hoge Raad de doodvonnissen had bevestigd.

Bovendien wordt nog altijd de stelling verdedigd dat de Koning onder bepaalde bijzondere omstandigheden in staat moet zijn om zeggenschap te hebben in regeringszaken. Namelijk als er een neutrale staatsmacht nodig is of als hij tegen de regering in moet gaan om zich aan zijn ambtseed te houden. In de hedendaagse parlementaire democratie is het echter niet meer te rechtvaardigen dat een erfelijke en onverantwoordelijke Koning beslissingsmacht heeft in de regering. Buiten twijfel moet staan dat de Koning slechts een beperkte adviesfunctie heeft in regerings- en staatszaken. Deze duidelijkheid wordt het beste bereikt door de Koning buiten de regering te plaatsen en zijn bevoegdheid tot het tekenen van regeringsbesluiten en wetten te schrappen uit de Grondwet. De Koning is dan uitsluitend staatshoofd en kan hoogstens in die hoedanigheid de regering (minister-president en ministers) desgevraagd van advies voorzien.

In de praktijk is de rol van staatshoofd eigenlijk al de hoofdfunctie van de Koning geworden. Belangrijk daarbij is dat de Koning het door de ministers vastgestelde regeringsbeleid volledig volgt. Dat betekent dat de Koning niet meer een eigen invulling kan geven aan bijvoorbeeld het buitenlandse beleid. Van bijzonder belang daarbij is dat de ambtelijke dienst die de Koning ondersteunt in zijn functie als staatshoofd (Dienst Koninklijk Huis) onder volledige ministeriële verantwoordelijkheid valt.

Veranderende rol van de Koning

Er is de afgelopen jaren wel duidelijkheid bereikt over de positie van de Koning als het gaat over de kabinetsformatie na de Tweede Kamerverkiezingen. Doordat de Tweede Kamer sinds 2012 in plaats van de Koning zelf de aanwijzing van informateurs en formateurs ter hand neemt, is het risico dat

Willem-Alexander, toen nog Kroonprins, plantte in 2013 de eerste koningslinde in Wijkpark Transvaal in Den Haag ter ere van de abdicatie van koningin Beatrix. (Foto: Roel Wijnants)

de Koning in politieke keuzes betrokken wordt weggenomen. Ook bij de vorming van een nieuw kabinet past geen beslissingsmacht voor de erfelijke en onschendbare Koning in de parlementaire democratie. In die zin leert de recente geschiedenis dat aanpassing van het koningschap aan de eisen van de tijd best wel mogelijk is.

Uit mijn onderzoek blijkt dat de betekenis van de monarchie in het staatsbestel in de loop der jaren drastisch is veranderd. Het koningschap heeft daarin tegenwoordig slechts een beperkte betekenis. De monarchie is niet meer in steen gebeiteld. De pijlers van het Nederlandse staatsbestel worden gevormd door de uitgangspunten van de democratische rechtsstaat en de parlementaire democratie, niet door het koningschap. Een overgang naar een republiek met een gekozen of benoemde president hoeft wat dat betreft staatsrechtelijk gezien geen ingrijpende gevolgen te hebben.

Toekomstbestendig?

Of het koningschap en de monarchie de eenentwintigste eeuw overleven is natuurlijk koffiedik kijken. Voor de korte termijn is het met het oog op de toekomstbestendigheid van de monarchie vooral zaak dat het koningschap zich voor zover mogelijk aanpast aan de eisen van de tijd. Verandering en bijstelling van grondwettelijke en wettelijke regelingen is een onderdeel van dat aanpassingsproces. Ook het koningschap behoeft periodiek onderhoud. Door een aantal veranderingen in de Grondwet kan dat onderhoud worden uitgevoerd. Daartoe zal enerzijds de Grondwet moeten worden gewijzigd en anderzijds op bepaalde onderdelen de wetgeving.

*Het koninklijk gezin in 2022: (v.l.n.r.) prinses Ariane, koningin Maxima, kroonprinses Amalia, koning Willem-Alexander en prinses Alexia.
(Foto: Patrick van Emst)*

ACHTERGRONDINFORMATIE

Ontwikkeling van het koningschap sinds 1814

De regeling van het koningschap is vooral te vinden in de Nederlandse Grondwet (Gw) en in een paar bijzondere wetten. Mijn (staatsrechtelijk) onderzoek gaat in op de ontwikkeling van de grondwettelijke regels en vooral op hun toepassing in de praktijk vanaf het begin van de monarchie in Nederland in 1814 tot de tegenwoordige tijd, waarbij tevens de vraag wordt besproken in hoeverre die regels voor de toekomst wijziging of bijstelling behoeven.

Bij die ontwikkeling valt op dat het koningschap in de Nederlandse monarchie in de ruim twee eeuwen van zijn bestaan (1814-2022) een enorme verandering heeft doorgemaakt. Koning Willem I was in zijn regeringsperiode (1814-1840) nog het centrum van de macht in de staat en hoofd van de regering. Daarentegen staat koning Willem-Alexander in de moderne Nederlandse parlementaire democratie min of meer aan de zijlijn en is zijn staatsmacht vergaand beperkt.

Opvallend is dat de Grondwet ondanks deze grote veranderingen nog altijd belangrijke bevoegdheden toekent aan de Koning. Als je de Grondwet leest, lijkt het erop alsof de Koning nog steeds erg belangrijk is. In ons staatsbestel is de Koning niet alleen staatshoofd met veel representatieve taken in het binnen- en buitenland, maar ook nog altijd onderdeel van de regering, samen met de minister-president en de ministers. Zijn handtekening is nodig voor alle wetten en regeringsbesluiten (art. 47 Gw). Onduidelijk is wat de betekenis van die regels is. Heeft de Koning net als vroeger nog

Op dit schilderij van de aankomst van de Prins van Oranje in Scheveningen in 1813 wordt Willem I afgebeeld als het centrum van de macht. (Afbelding: Johannes Jacobus Mesker)

steeds een eigen inbreng? Of moeten we aannemen dat het koningschap toch vooral ceremonieel is geworden? Ook op andere punten is er onduidelijkheid. Wat houdt precies de ministeriële verantwoordelijkheid voor de Koning in (art. 42 Gw)? En hoe zit het met de verantwoordelijkheid van de leden van het Koninklijk Huis (art. 39 Gw) en de uitgaven voor het koningschap (art. 40 Gw)?

Onschendbaarheid en ministeriële verantwoordelijkheid

Koninklijke onschendbaarheid en ministeriële verantwoordelijkheid (art. 42 Gw) zijn twee fundamenteën voor het koningschap die ook in de toekomst behouden moeten blijven. Onschendbaarheid betekent primair dat de Koning geen verantwoording schuldig is aan het parlement. Bovendien geniet hij strafrechtelijke immuniteit (hij kan niet vervolgd en berecht worden voor de strafrechter). Dat aspect van de onschendbaarheid zou in de toekomst echter ook wel gemist kunnen worden. De Koning is dus 'onverantwoordelijk'. Dat betekent onder andere in de parlementaire democratie dat zijn opvattingen niet betrokken mogen worden in het politieke debat in het parlement. Ook is het niet te rijmen met zijn neutrale positie boven de partijen als onschendbaar staatshoofd dat zijn politieke opvattingen anderszins openbaar worden.

Tegenover de koninklijke onschendbaarheid staat een volledige ministeriële verantwoordelijkheid, waarbij de minister-president de eerst aangewezen is om deze verantwoordelijkheid te laten zien. Volledige ministeriële verantwoordelijkheid is er uiteraard voor de functie-uitoefening door de Koning. Daarnaast is er tevens verantwoordelijkheid voor zijn privégedragingen, voor zover zij het openbaar belang raken. Het is niet aan de Koning maar aan de minister-president om te bepalen wanneer dat openbaar belang in het geding is. Zaken die normaliter tot de privésfeer behoren, zoals

*Niet koning Willem-Alexander zelf, maar minister-president Mark Rutte is verantwoordelijk voor al zijn privé-gedragingen.
(Foto: Minister-president Rutte)*

familieaangelegenheden of vakanties, kunnen onder omstandigheden een politieke lading krijgen waardoor de ministeriële verantwoordelijkheid geactiveerd wordt. Koningschap en privéleven zijn moeilijk te combineren.

Uitgaven voor het koningschap

De huidige grondwettelijke en wettelijke regeling is gebrekkig vanuit een oogpunt van ministeriële verantwoordelijkheid. Sommige regelingen over het koningschap gaan nog uit van moeilijk te verdedigen constructies uit een ver verleden. De jaarlijkse uitgaven voor het koningschap zijn daar een goed voorbeeld van. Al langere tijd wordt elk jaar bij de begrotingsbehandeling in het parlement geklaagd over (aspecten van) de financiering van het koningschap en over privileges uit andere tijden, zoals de gedeeltelijke belastingvrijdom. Ook in de samenleving is er steeds minder begrip voor financiële uitzonderingsposities voor de Koning en leden van het Koninklijk Huis.

In die zin is het raadzaam een andere wijze van bekostiging van het koningschap te overwegen. Daarbij zou zoveel mogelijk moeten worden aangesloten bij de wijze van financiering van andere overheidsdiensten. Dat betekent dat de thans bestaande wettelijke uitkeringen waarover de Koning vrijelijk kan beschikken, komen te vervallen en ook voor vergoedingen op declaratiebasis geen noodzaak meer is. Aan een afzonderlijke grondwettelijke en wettelijke regeling bestaat dan geen behoefte meer.

In plaats van dit achterhaalde systeem zouden alle uitgaven op een begroting onder de verantwoordelijkheid van de minister-president moeten worden opgenomen, zodat een volledige en transparante controle op de uitgaven voor het koningschap mogelijk wordt. Daarnaast ligt het voor de hand om de Koning een overheidssalaris toe te kennen in plaats van de thans bestaande wettelijke uitkering. Bovendien zijn er geen goede argumenten meer te bedenken om nog langer aan de belastingvrijdom van de Koning vast te houden. De 'normalisering' van de uitgaven voor deze overheidsdienst zal de toekomstbestendigheid ervan zeker ten goede komen. Blijft men daarentegen krampachtig vasthouden aan de bestaande achterhaalde financieringswijze, dan is het risico groot dat de kritiek in de politiek en in de samenleving onnodig alleen maar verder toeneemt in de komende jaren.

Verder lezen, kijken en luisteren

Onderstaande links staan ook op de website www.wetenschapdeklasin.nl bij dit thema. ©

Video's WKRU

- Videoportret Paul Bovend'Eert bij uitreiking Radboud Science Awards 2021 ©
- Lezing voor kinderen door Paul Bovend'Eert bij uitreiking Radboud Science Awards 2021 ©
- Lezing voor leraren door Paul Bovend'Eert bij de Winterschool 2023 ©

Meer informatie over de macht van de Koning in Nederland

- Filmpje van NOS Nieuws over de toekomst van de monarchie ©
- Venster uit de Canon van Nederland over de Grondwet, de belangrijkste wet van Nederland ©
- Filmpje van SchoolTV over hoe Nederland een koninkrijk is geworden ©
- Aflevering van Klokhuis over de geschiedenis van Nederland en België als aparte landen ©
- Filmpje van SchoolTV over hoe Nederland een democratie is geworden ©
- Filmpje van Schooltv over de macht van de Koning ©

Meer informatie over het Koninklijk Huis

- Website van het Koninklijk Huis met uitleg over alle Koningen en Koninginnen van Nederland ©
- Website met een overzicht van alle leden van het Koninklijk Huis, van vroeger en nu ©
- Venster uit de Canon van Nederland over koning Willem I ©
- In de serie *Welkom in de 19e eeuw* komen de levens van koningen Willem I, Willem II en Willem III uitgebreid aan bod ©
- Audiotour over het leven van koningin-regentes Emma ©
- Artikel van Willem Wever over het huwelijk van koningin Juliana ©
- Artikel van Omroep Max over koninginnen Wilhelmina, Juliana en Beatrix ©
- Filmpje van SchoolTV over wat koningin Beatrix heeft betekend voor Nederland ©

Prijswinnend boek waarop het project is geïnspireerd

Bovend'Eert, P.P.T. (2020). *Koning en de monarchie*.

Toekomstbestendig? Wolters Kluwer.

2.2 Onderzoek naar Koning en de monarchie de klas in!

Radboud Science Team 'Koning en de monarchie'

Deze paragraaf beschrijft hoe je in de klas een project onderzoekend leren kunt opzetten bij het thema 'Koning en de monarchie'. Je vindt hier diverse activiteiten voor de introductie en verkenning van het project. Deze activiteiten zijn als eerste uitgevoerd bij basisscholen de Laarakker en de Laarhorst in Arnhem.

Alle activiteiten samen vormen een beeld van het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de (moderne) monarchie in Nederland dat in de voorgaande paragraaf staat beschreven. De relatie tussen de activiteiten en het onderwerp staat steeds expliciet uitgeschreven onder het kopje 'Verbinding met het thema'.

De online bijlagen waar bij verschillende activiteiten naar wordt verwezen, zijn te vinden op onze website www.wetenschapdeklasin.nl. Dit symbool verwijst naar deze website.

Deze activiteiten kunnen gebruikt worden bij een project onderzoekend leren. Ze zijn dan onderdeel van stap 1 en 2 ('introductie' en 'verkennen'). We raden leraren aan om de 'Leidraad onderzoekend leren' (Van Baren-Nawrocka & Dekker, 2019) als uitgangspunt te nemen bij de uitvoering van dit project in de klas. Hierin staat een uitgebreide beschrijving van de zeven stappen van onderzoekend leren.

Leerlingen van de Laarhorst laten in deze 'troonhoek' aan hun medeleerlingen zien wat ze hebben geleerd over het koningschap. (Foto: Hanne Kause)

Introductie

Tijdens de introductiefase komen leerlingen voor het eerst in aanraking met een onderwerp. Het doel is hen te prikkelen en nieuwsgierig te maken naar het onderwerp.

INTRODUCTIEACTIVITEIT: **WIE IS WIE?**

Doel

Leerlingen maken kennis met alle Koningen en Koninginnen van Nederland.

Duur

30 minuten

Werkvorm

In twee- of drietallen

Benodigheden

- Printblad 'Koningen en Koninginnen'
- PowerPointpresentatie 'Nederlands koningshuis'

Vorbereiding

Print voor ieder groepje een set afbeeldingen.

Activiteit

Tijdens de activiteit krijgen de leerlingen per groepje zes afbeeldingen van alle Koningen en Koninginnen van Nederland. Vraag de leerlingen om de afbeeldingen te sorteren op chronologische volgorde. De leerlingen beginnen dus links met de oudste Koning(in) en eindigen rechts met de jongste Koning(in). Sta stil bij hoe lang Nederland al een monarchie is. Vraag de leerlingen op welke manier zij de oudste staatsieportretten vinden verschillen met die van de nieuwere Koning en Koninginnen.

Afronding

Vraag de leerlingen of ze het makkelijk vonden om de afbeeldingen op volgorde te leggen. Waar konden zij aan zien dat het ene portret ouder was dan het andere? Herkenden ze sommige Koningen of Koninginnen? Laat vervolgens de dia zien waarop de Koningen en Koninginnen in chronologische volgorde staan.

Leerlingen van de Laarhorst puzzelen op de volgorde van troonopvolging van de Nederlandse Koningen en Koninginnen. (Foto: Hanne Kause)

Verkennde activiteiten

In de verkenningfase gaan de leerlingen het thema breed verkennen. Dit is het moment waarop de inhoudelijke basis voor het project wordt gelegd. Het gaat er in deze fase om dat leerlingen op verschillende manieren kennis opdoen over het thema. De kern van de verkenning bestaat uit het doen van activiteiten, die leerlingen soms in groepjes en soms klassikaal uitvoeren. Het is belangrijk dat je als leraar telkens de verbinding legt tussen de activiteit en wat daaruit te leren is over het thema en het onderzoek ernaar. Bij iedere activiteit is deze verbinding beschreven.

Zorg daarnaast dat je het thema ook overkoepelend goed toelicht en uitlegt aan de leerlingen. Je kunt daarvoor de lezing voor kinderen gebruiken die de onderzoeker eerder heeft gegeven en de informatie die in paragraaf 2.1 beschreven staat.

Subthema's

Het ondervindelen van het hoofdthema in subthema's kan leerlingen helpen om bij stap 3 een onderzoeksvraag te formuleren. Subthema's geven meer houvast, omdat ze vaak minder abstract zijn dan het hoofdthema. Bovendien zorgt het uitvoeren van activiteiten van verschillende subthema's voor meer diversiteit tussen de eigen onderzoeksvragen van de leerlingen. We hebben daarom ook binnen dit thema een aantal subthema's aangebracht. Per activiteit is aangegeven bij welk subthema ze passen:

- Geschiedenis van het koningshuis
- Het koningschap nu
- Koning in de toekomst?

ACTIVITEIT 1: DE MACHT VAN DE KONING

In deze activiteit luisteren leerlingen naar een verhaal over de afnemende macht van de koningen Willem I, II en III. Hierna gaan ze op zoek naar de betekenis van de nieuwe begrippen die in dit verhaal naar voren komen.

Subthema

Geschiedenis van het koningshuis

Doelen

- Leerlingen oefenen met het opzoeken van moeilijke woorden.
- Leerlingen leren begrippen die gerelateerd zijn aan het koningschap en de regering.
- Leerlingen ontdekken dat de Nederlandse Koningen over tijd steeds minder macht kregen.

Duur

60 minuten

Werkvorm

Klassikaal en in twee- of drietallen

Benodigdheden

- Drie filmpjes van de NTR die een karakterschets geven van koning Willem I, II en III
- Een aantal boeken uit de bibliotheek die aansluiten bij het thema
- Voorleesblad 'De macht van de Koning'
- Printblad 'Tijdslijn'
- Filmpje van SchoolTV over de baas van Nederland

Vorbereiding

Haal een aantal boeken uit de bibliotheek die aansluiten bij het thema. Print de tijdslijn uit (liefst op wat groter formaat) en hang deze op een zichtbare plaats op.

Activiteit

Vraag de leerlingen wat ze al weten over het koningshuis en de Koning. Hebben ze wel eens iemand van het koningshuis ontmoet? Vieren ze Koningsdag? Vertel dat jullie in deze activiteit meer gaan leren over de eerste Koningen van Nederland. Laat de drie filmpjes van de NTR zien en bespreek ze na. Na deze indrukken lees je het verhaal voor over hoe de macht van deze Koningen door de tijd steeds meer is afgenomen. Verwijs tijdens het vertellen van het verhaal ook naar de tijdslijn, waarin de belangrijke gebeurtenissen te zien zijn. In het verhaal staan een aantal schuingedrukte begrippen, die de leerlingen hierna gaan opzoeken.

Deel de klas nu in twee- of drietallen en verdeel alle woorden onder de groepjes. Ieder groepje gaat nu samen op zoek naar de betekenis van hun woorden. Hiervoor kunnen ze verschillende bronnen gebruiken, waaronder boeken uit de bibliotheek, filmpjes van SchoolTV, Wikikids.nl of een woordenboek. Ze schrijven de betekenis van het woord in een paar zinnen op. Let op, er zit een instinker tussen de woorden. Het woord 'absoluut' betekent in deze opdracht namelijk iets anders dan wat de leerlingen gewend zijn.

Leerlingen van de Laarakker zoeken naar de betekenis van begrippen over het koningschap. (Foto: Hanne Kause)

Afronding

Roep ieder groepje naar voren om de betekenis van hun woord te presenteren. De groepjes die luisteren krijgen de opdracht om de betekenissen van alle woorden ook op te schrijven, zodat ze aan het einde van de presentaties de betekenissen compleet hebben. Besteed extra aandacht aan de betekenis van het woord *staatschef*, de persoon die het gezag vertegenwoordigt, ten opzichte van regering, die bevoegd is om wetgeving uit te voeren. Sluit af met een filmpje van SchoolTV over de baas van Nederland (sommigen zullen het al gezien hebben bij het opzoeken van de woorden).

Verbinding met het thema

In deze activiteit staat de historische oorsprong en ontwikkeling van het koningschap centraal. Het koningschap en de monarchie zijn in de loop der tijden sterk veranderd. In het begin (vanaf 1814) was de Koning de belangrijkste macht in de staat. Hij regeerde persoonlijk het land. Ministers waren zijn ondergeschikten, het parlement had niet veel te zeggen. De Koning was als het ware de regering. Een eerste stap op weg naar verandering vindt plaats in 1840, bij de troonsafstand van Willem I. Er komt een grondwetsherziening, waardoor de macht van de Koning wordt beperkt. Hij of zij kan voortaan niet meer alleen besluiten, maar heeft altijd een handtekening van een minister nodig. De ministers worden dus belangrijker. De tweede stap wordt gezet in 1848 met de belangrijkste grondwetsherziening in onze geschiedenis. Het parlement (Staten-Generaal) krijgt meer en belangrijke macht, de ministers leggen voortaan verantwoording af aan het parlement. De Koning staat niet meer in het centrum van de macht, al heeft Willem III dat niet meteen door en moet hij er nog erg aan wennen. Willem III blijft een lastige Koning (hij krijgt niet voor niets de bijnaam 'de gorilla!'). De derde stap is de overgang naar de koninginnen Emma en Wilhelmina. Dan zitten we aan het eind van de negentiende eeuw. Dan komt langzaam de overgang naar echt nieuwe

verhoudingen, waarin de ministers en parlement het centrum van de staatsmacht vormen, en de Koning(in) steeds minder belangrijk wordt. Dit gaat nog steeds heel geleidelijk.

In zijn onderzoek behandelt Paul Bovend'Eert het thema van de Koning en de monarchie ook vanuit historisch staatsrechtelijk oogpunt. Hij laat zien hoe de functie van de Koning veranderd is in de loop der jaren en dat die verandering sterk samenhangt met de ontwikkeling van de parlementaire democratie in Nederland.

Tip

Als onderdeel van de serie 'Welkom in de IJzeren Eeuw' van de NTR zijn er nog meer nagespeelde video's van koning Willem I, II en III die goed aansluiten bij het verhaal in deze activiteit.

ACTIVITEIT 2: HET DAGBOEK VAN DE KONING

Leerlingen onderzoeken wat de Koning allemaal doet in een jaar en maken met behulp van hun bevindingen een dagboek van de Koning.

Subthema

Het koningschap nu

Doelen

- Leerlingen ontdekken wat de verschillende functies zijn van de Koning.
- Leerlingen krijgen een beeld van het dagelijks leven van de Koning.
- Leerlingen leren wat ministeriële verantwoordelijkheid is en dat de Koning onschendbaar is.
- Leerlingen leren bronnen te gebruiken voor het beantwoorden van vragen.

Duur

120 minuten

Werkvorm

In twee- of drietallen

Benodigdheden

- Filmpje van SchoolTV over koning Willem-Alexander
- PowerPointdia 'Voorbeeld'
- Printblad 'Informatiekaartjes'
- (Optioneel) Boeken of papieren tijdschriften van bepaalde data over het koningshuis, zoals Royalty, Vorsten, De Oranjes of het boek 'Amalia' door Claudia de Breij
- (Optioneel) Uitlegblad 'Gebeurtenissen' (voor de leraar)
- Touwtje of waslijn om een tijdlijn van te maken
- (Optioneel) Voorleesblad 'Dagboekfragment van de Koning'
- Filmpje van Willem II over de ministeriële verantwoordelijkheid

Per twee- of drietal:

- Envelop met informatiekaartje
- Werkblad 'Het dagboek van de Koning'
- Computer met internet
- Knijper of paperclip

Vorbereiding

Print en knip voor ieder twee- of drietal een blauw informatiekaartje uit en stop deze in een envelop. Schrijf de gebeurtenis op de buitenkant van de envelop. De eerste gebeurtenis met oranje kader is een voorbeeld en hoeft daarom niet in een envelop te worden gestopt. Lees ook alvast het uitlegblad door, zodat je bij elke gebeurtenis waar nodig uitleg kunt geven.

Activiteit

Start het filmpje van SchoolTV. Vertel daarna dat de leerlingen straks een envelop zullen kiezen met daarop een gebeurtenis uit het leven van de Koning. Ze gaan deze gebeurtenis verder onderzoeken en gebruiken daarbij het werkblad en het kaartje in de envelop. Begin door één gebeurtenis

klassikaal voor te doen en geef daarbij uitleg over het concept *ministeriële verantwoordelijkheid*. Toon de dia met het voorbeeld op het digibord. Dit voorbeeld gaat over de vakantie van het koninklijk gezin naar Griekenland op 17 oktober 2020. Laat zien hoe je de bronnen opent en met behulp van de zoekwoorden artikelen kunt vinden over het onderwerp. Neem samen de vragen op het werkblad door zodat voor leerlingen de opdracht duidelijk is.

Leg uit dat dit voorbeeld laat zien dat ook het privéleven van de Koning niet helemaal privé kan zijn. Tijdens een strenge corona-lockdown ging het koninklijk gezin toch op vakantie naar Griekenland, terwijl de rest van Nederland gevraagd werd om thuis te blijven. In zo'n geval wordt er van de Koning verwacht dat hij het goede voorbeeld geeft. Toch kreeg minister-president Mark Rutte de schuld van deze beslissing. Vertel dat dit een voorbeeld is van de zogenoemde *ministeriële verantwoordelijkheid*. De Koning is zelf namelijk *onschendbaar*, dat betekent dat hij niet gestraft kan worden. Daarvoor in de plaats zijn de ministers in de regering verantwoordelijk voor alles wat de Koning doet. Dit gaat dus niet alleen over de officiële taken van de Koning, maar ook de keuzes die hij in zijn vrije tijd maakt. En ze zijn ook weer verantwoordelijk voor de excuusspeech die de Koning heeft gemaakt.

Verdeel de klas in twee- of drietallen. Ieder groepje krijgt een werkblad en kiest een envelop met daarop een gebeurtenis. Vertel dat jullie het moeilijkste kaartje samen hebben gedaan en dat de rest van de kaartjes simpeler zijn. Voor een extra uitdaging kunnen de groepjes ook nog meer bronnen gebruiken dan het gegeven lijstje. Hiervoor zijn de zoekwoorden in de envelop bedoeld. Je kunt het uitlegblad gebruiken om leerlingen verder op weg te helpen bij een bepaalde gebeurtenis.

Er is online veel te vinden over hoe een jaar in het leven van koning Willem-Alexander eruitziet. (Foto: Jimmy Israël)

Als de leerlingen alle vragen hebben beantwoord, schrijven ze met hun groepje een kort creatief verhaaltje over hun gebeurtenis, in de vorm van een dagboektekst van de Koning. Ze hangen deze met een knijper of paperclip aan de tijdlijn. Leerlingen zetten bovenaan duidelijk de datum en een titel van hun verhaaltjes. Samen vormen alle verhaaltjes het dagboek van de Koning. Als de leerlingen het moeilijk vinden om een dagboektekst te schrijven, kun je ze eventueel op weg helpen met het voorbeeldverhaal in het voorleesblad.

Afronding

Bespreek de tijdlijn klassikaal en geef hierbij waar nodig aanvullingen. Wat vinden de leerlingen van het dagboek van de Koning? Hebben ze de indruk dat de Koning veel vrije tijd heeft? En mag hij dan zelf kiezen wat hij doet? Hoe zit dat bijvoorbeeld bij de vakantie van de Koning naar Griekenland tijdens de coronacrisis? Vonden de leerlingen dat hij dit zomaar mocht doen? Vinden ze het goed dat hij zijn excuses heeft aangeboden? Wat vinden de leerlingen ervan dat de ministers verantwoordelijk zijn voor alles wat de Koning doet? Zijn er ook dingen die de Koning niet zou mogen doen? Sluit af met het filmpje van Willem II over de ministeriële verantwoordelijkheid.

Verbinding met het thema

In deze activiteit gaat het over de positie van de Koning in de moderne tijd. We zien dat de Koning nog steeds dezelfde rollen vervult als vroeger. Hij maakt nog steeds deel uit van de regering samen met de ministers, hij is staatshoofd en hij is natuurlijk ook een privépersoon. Maar de invulling van die drie rollen is wel heel sterk veranderd ten opzichte van vroeger. Als lid van de regering heeft de Koning het niet meer voor het zeggen. De ministers beslissen en zijn verantwoordelijk tegenover het parlement. De Koning tekent nog wel alle besluiten van de regering en wetten. Hij mag nog wel adviseren, maar hij mag niet meer weigeren. Dat zou namelijk onverenigbaar met een moderne democratie, waarin de ministers en het parlement regeren. De Koning leest elk jaar nog wel de troonrede voor, maar die is geschreven door de ministers. Hij mag het alleen maar voorlezen. De Koning is daarnaast staatshoofd. Als eerste vertegenwoordiger van de staat legt hij allemaal werkbezoeken en staatsbezoeken af. Eigenlijk is dat nu zijn belangrijkste werk. Let op: de ministers zijn altijd verantwoordelijk, ook als de Koning als staatshoofd optreedt. Maakt de Koning een fout, of zegt hij iets verkeerd, dan moet de minister-president daarover in het parlement verantwoording afleggen. En de Koning is natuurlijk ook een privépersoon, met een gezin. Ook voor het privéleven van de Koning geldt dat de ministers verantwoordelijk zijn, namelijk als zijn privé-handelen het algemeen belang schaadt. Dat is het geval als hij in opspraak komt, denk bijvoorbeeld aan zijn vakantie naar Griekenland. In zijn onderzoek staat Paul Bovend'eert uitgebreid stil bij de verschillende posities van de Koning in de moderne tijd.

Tips

- Om sfeer toe te voegen aan de activiteit, kun je de enveloppen voorzien van een 'top secret' sticker en ze sluiten met een zegel.
- Je kunt meerdere versies van dezelfde envelop maken voor snelle groepjes die nog een vraag willen beantwoorden.

ACTIVITEIT 3: DE KONING IN DE GRONDWET

Leerlingen bekijken teksten uit de Grondwet en schrijven een sollicitatie voor een kandidaat-Koning.

Subthema

Het koningschap nu

Doelen

- Leerlingen leren over de rol van de Grondwet voor de functies van de Koning.
- Leerlingen leren teksten uit de Grondwet te begrijpen.
- Leerlingen denken na over het idee van erfopvolging.

Duur

90 minuten

Werkvorm

Klassikaal en in drietallen

Benodigheden

- Voorleesblad 'Geheime kandidaat'
- (Optioneel) Kroon

Per twee- of drietal:

- Selectie uit 'Grondwet in eenvoudig Nederlands' of de Grondwet-app van BureauTaal
- Laptop of tablet
- PowerPointdia 'Sollicitatie'

Vorbereiding

Zet alvast de bestanden uit de 'Grondwet in eenvoudig Nederlands' klaar op de laptops of tablets.

Activiteit

De activiteit begint met een Grondwet-opzoek-spel. Stel de leerlingen klassikaal de volgende vragen en laat de leerlingen in groepjes zo snel mogelijk opzoeken in welke grondwet het antwoord op de vraag te vinden is:

1. Wie zet er een handtekening onder wetten en besluiten? (antwoord: artikel 47)
2. Wie is er verantwoordelijk voor wat de Koning doet? (antwoord: artikel 42)
3. Hoe word je Koning? (antwoord: artikel 24, 25 en 29)
4. Wat is het eerste dat de Koning doet als hij/zij Koning wordt? (antwoord: artikel 32)
5. Wat gebeurt er als de Koning niet kan werken? (antwoord: artikel 35)

Geef ieder groepje een werkblad en geef ze de opdracht om een sollicitatie te maken voor iemand die Koning wil worden (bijvoorbeeld in de vorm van een brief of een filmpje). Ze gebruiken de Grondwet om te bepalen wat de Koning allemaal moet kunnen. Welke kwaliteiten heeft iemand nodig om aan deze wetsvoorstellen te kunnen voldoen? Wat voor persoonlijkheid zou hierbij passen? En wat voor opleiding? Help de groepjes eventueel verder door ze te wijzen op de grondwet-artikelen die in het spel aan bod kwamen.

Deze leerlingen van de Laarakker bestuderen de Grondwet nauwgezet om te ontdekken wat de Koning allemaal moet kunnen. (Foto: Jimmy Israël)

Afronding

De groepjes presenteren de sollicitatie van hun kandidaat voor het koningschap. Laat de groepjes na alle presentaties stemmen. Wie vinden ze dat de baan zou moeten krijgen? Deze kandidaat krijgt een (symbolische) kroon. Nadat de beslissing is gemaakt, blijkt er een extra geheime kandidaat te zijn en lees je de sollicitatie van deze kandidaat voor. Deze kandidaat lijkt op het eerste gezicht helemaal niet geschikt voor het koningschap. Hij heeft een opvliegend karakter en gedraagt zich totaal niet verantwoordelijk. Toch wordt deze kandidaat vanwege *erfopvolging* gekozen voor de baan. Bespreek met de leerlingen wat ze vinden van deze kandidaat en de sollicitatieprocedure. Bespreek ook de eigenschappen die door de groepjes zijn beschreven. De leerlingen hebben nu gekeken naar wat de Koning volgens de Grondwet moet kunnen. Zijn er nog dingen waarvan ze zelf vinden dat de Koning ze moet kunnen? En moeten die eigenschappen dan worden toegevoegd aan de Grondwet? Waarom wel/niet?

Verbinding met het thema

In deze activiteit staat de Grondwet centraal. De Grondwet is de belangrijkste wet van Nederland, de basiswet voor ons land. In de Grondwet wordt de basisstructuur van de staatsinrichting geregeld; zo staat er in de Grondwet hoe het parlement is samengesteld en wie de regering vormt, wie rechtspreekt en welke grondrechten voor burgers er zijn. Allemaal heel belangrijk! En omdat Nederland een monarchie is, staan er ook veel bepalingen in over de Koning (veel meer dan over ministers!). De hele erfopvolging staat erin geregeld, zijn financiën, het Koninklijk Huis en ook dat de Koning deel uitmaakt van de regering.

Wil je dus weten welke positie de Koning heeft in het Nederlandse staatsbestel, dan moet je eerst naar de Grondwet kijken. Als je de verschillende artikelen gelezen hebt, krijg je een betere indruk van het koningschap. Een voorbeeld daarvan is dat hij zijn functie krijgt niet door verkiezing of benoeming, maar door erfopvolging (heel bijzonder!) en dat hij onschendbaar is (en dus zelf niet verantwoordelijk) en in plaats daarvan de ministers voor hem verantwoordelijk zijn.

Soms is de Grondwet nogal onduidelijk, niet helemaal zoals het werkelijk is of moet zijn. Artikel 42 van de Grondwet, waarin staat dat de Koning deel is van de regering, en artikel 47 van de Grondwet, waarin staat dat de Koning alle besluiten en wetten mee ondertekent, zetten je misschien op het verkeerde been. De suggestie wordt gewekt dat de Koning hier volwaardig meebeslist, maar in werkelijkheid is de positie van Koning in de regering sterk veranderd en doet hij niet meer dan adviseren. Echt weigeren te tekenen mag hij niet meer. In zijn onderzoek besteedt Paul Bovend'eert ruim aandacht aan de ontwikkeling van het koningschap in de Grondwet en hoe je de artikelen in de Grondwet over de Koning moet uitleggen.

Tips

- Deze opdracht biedt ruimte om de sollicitatie creatief aan te pakken. Zo kunnen leerlingen bijvoorbeeld een sollicitatiefilmpje opnemen of werken met stop-motion.
- In activiteit 1 'De macht van de Koning' hebben de leerlingen al opgezocht wat de Grondwet is. Als je toch de geheugens van de leerlingen weer wilt opfrissen, dan legt dit filmpje van SchoolTV nog eens precies uit wat de geschiedenis en functie is van de Grondwet.

ACTIVITEIT 4: DE TOEKOMST VAN HET KONINGSCHAP

Leerlingen denken na over de toekomst van het koningschap. Ze verdiepen zich in het leven van kroonprinses Amalia. Hierna vormen ze een standpunt over verschillende stellingen en geven ze aan welke beweegredenen ze hiervoor hebben.

Subthema

Koning in de toekomst?

Doelen

- Leerlingen denken na over de toekomst van het koningschap.
- Leerlingen leren een mening te formuleren over de toekomst van het koningschap.
- Leerlingen leren om argumenten te formuleren, een standpunt te verdedigen, naar elkaar te luisteren en zich in te leven in het standpunt van een ander.
- Leerlingen reflecteren op welke beweegredenen ze hebben bij een standpunt.

Duur

45 minuten

Werkvorm

Klassikaal

Benodigdheden

- PowerPointpresentatie 'Stellingen'
- Printblad 'Vier vakken'
- Ruimte waarin leerlingen zich vrij kunnen bewegen

Vorbereiding

Print de bijlage 'Vier vakken'. Deel voor het tweede onderdeel van deze activiteit de ruimte in vier vakken met twee assen: voor (denkargument), voor (gevoelsargument), tegen (denkargument) en tegen (gevoelsargument). Markeer ieder vak met een van de geprinte afbeeldingen.

Activiteit

Laat de leerlingen plaatsnemen in het midden van de ruimte (lokaal of buitenruimte). Leg uit dat je de ruimte in vier vakken hebt verdeeld: voor (denken), voor (voelen), tegen (denken) en tegen (voelen). Toon nu één voor één de stellingen in de PowerPointpresentatie of lees ze voor. De leerlingen bedenken eerst bij iedere stelling of ze het ermee eens zijn of niet, en gaan aan de bijbehorende kant van het lokaal staan. Vraag vervolgens aan de leerlingen of ze op deze mening zijn gekomen door te *denken* of te *voelen*, en vraag ze om naar het bijbehorende vak te lopen.

De leerlingen staan nu verdeeld op vier plaatsen in het lokaal. Vraag aan enkele leerlingen uit verschillende vakken waarom ze daar zijn gaan staan. Waarom denk je dit? Welke ervaringen hebben je hiertoe gebracht? Kun je het nog verder toelichten? Let op: een spelregel is dat elk argument geldt en dat het niet gaat om elkaar overtuigen. Rem de leerlingen dan ook wanneer zij elkaar proberen te overtuigen.

Nu de leerlingen wat van elkaars argumenten hebben gehoord, vraag je ze om naar een ander vak te lopen. De leerlingen bedenken een nieuw argument bij hun nieuwe positie. Als de leerlingen nog niet veel ervaring hebben met het maken van argumenten, kun je ze in groepjes laten overleggen. Vraag nogmaals enkele leerlingen welke argument(en) ze hebben bedacht voor hun nieuwe positie. Hoe is het voor ze om bij een ander vak te staan?

Bij iedere stelling kiezen de leerlingen van de Laarhorst in welk vak ze gaan staan. (Foto: Jimmy Israël)

Herhaal deze stappen voor alle stellingen. Een aantal stellingen gaat over kroonprinses Amalia. In activiteit 2 'Het dagboek van de Koning' is een van de groepjes al in het leven van Amalia gedoken. Laat het groepje hierover vertellen, of geef zelf wat achtergrondinformatie bij de stellingen. Vertel dat de kroonprinses inmiddels volwassen is geworden en dat ze de middelbare school heeft afge maakt. Ze heeft ervoor gekozen om niet meteen te gaan studeren, maar om eerst te gaan reizen. Als volwassen kroonprinses krijgt ze 1,5 miljoen euro per jaar van de staat, maar ze heeft ervoor gekozen om dit bedrag voorlopig af te slaan omdat ze nog niet werkt voor het koningshuis.

Afronding

Bespreek de stellingen nog eens kort met de klas. Zijn er leerlingen van mening veranderd door de activiteit? Waarom wel of niet? Welke alternatieven voor het koningschap zouden er kunnen zijn?

Verbinding met het thema

In deze activiteit denken de leerlingen na over hoe toekomstbestendig het koningschap eigenlijk is. Dit is ook de focus van het onderzoek van Paul Bovend'Eert. Het uitgangspunt is dat het koningschap zich moet mee ontwikkelen met de moderne tijd. In deze tijd past het niet om krampachtig vast te houden aan een ouderwets instituut uit voorbije tijden. Veel mensen vinden dat je niet allemaal uitzonderingsposities voor de Koning moet vasthouden. Verschillende vragen kunnen

gesteld worden. Is het niet beter om in deze tijd de Koning niet langer deel te laten uitmaken van de regering? Is het niet meer dan genoeg als hij ons land als staatshoofd vertegenwoordigd? Over de hoogte van de uitgaven voor het koningschap (100 miljoen euro per jaar) wordt veel geklaagd. Zou het niet beter zijn om de Koning een gewoon salaris te geven (met belastingplicht) en de kosten te beperken? Deze en andere vragen komen in het onderzoek van Paul Bovend'Eert aan de orde, waarbij hij onderzoekt welke verandering gewenst is. En natuurlijk is er altijd het alternatief om te kiezen voor een ander model, namelijk een gekozen president in plaats van een Koning of Koningin. Maar dat betekent wel dat je de monarchie, die we al zo lang hebben, afschaft.

Ervaringen in de klas

Hieronder vertelt leerkracht Franca Corstiaensen van basisschool de Laarhorst in Arnhem over haar ervaringen in de klas.

“Mijn collega’s en ik hebben samen met wetenschapper Paul een project ontwikkeld. Het thema van het project is het Nederlandse koningshuis en de monarchie. Voorafgaand aan het project hebben we samen bedacht wat we de leerlingen konden laten onderzoeken en ontdekken over dit thema door middel van verschillende activiteiten. De leerlingen waren hierover enorm enthousiast. De leerlingen vonden vooral de activiteit waarin alle Koningen en Koninginnen van de Nederlandse monarchie op volgorde moesten leggen erg leuk. Wat mij als leerkracht enorm prikkelde en enthousiasmeerde, is dat het project ruimte biedt voor iets nieuws en speciaals naast de reguliere lessen. Ook vind ik de samenwerking met een wetenschapper een bijzondere en prettige ervaring.”

Leerlingen van de Laarhorst krijgen een kijkje achter de schermen in het kantoor van prof. mr. Paul Bovend'Eert. (Foto: Jimmy Israël)

“Wat ik als leerkracht van dit project heb geleerd, is het uitvoeren van onderzoek in fases en het stellen van vervolgvragen. De leerlingen komen zelf met leuke ideeën en stellen mooie en verrassende vragen. Als leerkracht wil je daar natuurlijk een antwoord op vinden. Dit was een prikkelende uitdaging. Wat ik leuk vind aan het project is dat de leerlingen er meteen helemaal in doken en heel erg betrokken waren. De leerlingen namen zelfs boeken mee over het Nederlandse koningshuis en de monarchie. Ook maakten ze een plekje in de school voor het tentoonstellen van het project. Op deze manier raakten ook andere leerlingen van de basisschool betrokken en geïnteresseerd in het project.”

“Wat de leerlingen onder andere van het project hebben geleerd, is dat zij zich van hun eigen mening bewust worden. Tijdens het project leren zij kritisch naar de feiten te kijken. Ook hebben zij geleerd de voor- en nadelen af te wegen van bepaalde tradities en gebruiken in de monarchie. Een voorbeeld hiervan is een activiteit die stilstaat bij erfopvolging. De leerlingen hebben gediscussieerd over wat zij van deze traditie vinden. Tijdens de activiteit wordt een zeer ongeschikte kandidaat vanwege erfopvolging tot toekomstige Koning verkozen. De leerlingen waren echt verontwaardigd over deze traditie en konden beargumenteren waarom. De leerlingen leren op een leuke manier een eigen mening vormen. Dit is veel prikkelender dan slechts opgelegd te krijgen wat de feiten zijn. In tegenstelling tot andere nevenprojecten werk je samen met een wetenschapper die ook de klas bezoekt, dit is een aangename verandering. Je staat samen met de leerlingen aan de wieg van het project. Vervolgens wordt op basis van onder andere dit project een boek gepubliceerd. Dat is iets waar ik wel erg trots op ben.”

Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit

Dit boek is een uitgave van het Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit (WKRU). Het WKRU is in 2009 opgericht als eerste Wetenschapsknooppunt van Nederland. Het WKRU heeft als missie de nieuwsgierige en onderzoekende houding van kinderen en (aankomend) leraren te bevorderen. Om dit te bereiken organiseert het WKRU diverse activiteiten waarbij een verbinding wordt gelegd tussen onderzoekers van de Radboud Universiteit en het Radboudumc; het basisonderwijs; en studenten, docenten en onderzoekers van het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde (Radboud Universiteit).

Expertise

De expertise van het WKRU ligt in het begeleiden van eigen onderzoek door leerlingen. Het WKRU ontwikkelt voorbeeldprojecten, materialen en hulpmiddelen die leraren kunnen inzetten om wetenschap in de klas te brengen en die als basis dienen voor het eigen onderzoek door leerlingen. Deze materialen zijn beschikbaar via www.wetenschapdeklasin.nl. De kennis en ervaring van het WKRU blijft zich continu ontwikkelen. Dit gebeurt op basis van inzichten uit de literatuur, ervaringen in de klas en uitwisseling met collega-onderzoekers in het vakgebied. Naast deze boekenreeks publiceert het WKRU ook in vaktijdschriften. Een overzicht van alle artikelen van het WKRU is te vinden op onze websites.

Activiteiten

Het WKRU biedt verschillende activiteiten aan voor leraren (in opleiding), scholen en onderzoekers. Elk jaar ontwikkelen drie Radboud Science Teams, bestaande uit onderzoekers, leraren en leraren in opleiding, onder leiding van het WKRU een project over een actueel wetenschappelijk thema. Het uitgangspunt van alle projecten is dat leerlingen zelf onderzoek kunnen doen naar het thema. De opbrengsten van deze teams worden geborgd in de boekenreeks *Wetenschappelijke doorbraken de klas in!* Daarnaast organiseert het WKRU jaarlijks de Winterschool, een professionaliseringsdag over wetenschap en onderzoekend leren. Gedurende het schooljaar wordt professionalisering voor schoolteams aangeboden in het begeleiden van onderzoekend leren. Radboud-onderzoekers kunnen bij het WKRU terecht voor advies op het gebied van wetenschapseducatie en hulp bij de voorbereiding van een interessante les voor een basisschoolklas. Alle activiteiten van het WKRU zijn te vinden op www.wkru.nl.

Financiers

Het werk van het WKRU wordt mogelijk gemaakt door de Radboud Universiteit, met als aanvullende sponsor het Radboudumc.

www.wkru.nl

www.wetenschapdeklasin.nl

@WKRU1

@wkrunijmegen

[linkedin.com/company/wkru](https://www.linkedin.com/company/wkru)

@wkrunijmegen

Over de boekenreeks

De boekenreeks *Wetenschappelijke doorbraken de klas in!* is een uitgave van het Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit (WKRU). Met deze boeken wil het WKRU (aankomend) leraren en leerlingen uit de bovenbouw van het basisonderwijs kennis laten maken met toponderzoek van de Radboud Universiteit. Het gaat daarbij om wetenschap in de volle breedte, dus alfa-, bèta-, gamma- en medisch-onderzoek. De boeken zijn een bron van inspiratie voor leraren om wetenschap de klas in te brengen en leerlingen eigen onderzoek te laten doen.

Wetenschappelijke thema's de klas in

De Radboud Universiteit reikt elk jaar de Radboud Science Awards uit aan drie topwetenschappers die in het afgelopen jaar een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan hun onderzoeksgebied. Samen met leraren (in opleiding) en het WKRU vormen de winnaars een Radboud Science Team. Met het team ontwikkelen ze een set activiteiten waardoor leerlingen kennis opdoen over de inhoud van het onderzoek en de manier van onderzoek doen. De bedoeling is dat leerlingen enthousiast en nieuwsgierig worden en dat er veel vragen bij hen opkomen. De activiteiten kunnen gebruikt worden bij een project onderzoekend leren, waarin de leerlingen in groepjes één vraag formuleren die ze zelf gaan onderzoeken.

Na afloop van het project beschrijven de onderzoekers de inhoudelijke achtergrond van het thema. Deze wordt samen met de ervaringen en activiteiten in de klas gebundeld tot een hoofdstuk in de boekenreeks *Wetenschappelijke doorbraken de klas in!*. Het boek wordt gepresenteerd op de Winterschool van het WKRU. Tijdens deze professionaliseringsdag op het gebied van wetenschap en onderzoekend leren geven de winnende onderzoekers een inhoudelijke lezing over het thema. Daarnaast geven de Radboud Science Teams een workshop aan collega-leraren, leraren in opleiding en pabo-docenten. Met de inzichten uit de Winterschool kunnen zij met de thema's en onderzoekend leren aan de slag in de klas.

Leidraad onderzoekend leren

Bij de boekenreeks hoort een leidraad onderzoekend leren (Van Baren-Nawrocka & Dekker, 2019). Leraren kunnen met behulp van deze leidraad een project onderzoekend leren vormgeven in de klas. In de leidraad staat een uitgebreide beschrijving van de zeven stappen van onderzoekend leren. Het biedt handvatten en suggesties voor de manier waarop de leraar de leerlingen kan begeleiden bij het onderzoeksproces. De leidraad is online beschikbaar via de website www.wetenschapdeklasin.nl. Tevens heeft het WKRU samen met andere partners binnen de Radboud Universiteit en leraren uit het primair en voortgezet onderwijs een leerlijn onderzoeksvaardigheden ontwikkeld. Deze leerlijn laat zien wat leerlingen van een bepaalde leeftijd zouden moeten (kunnen) leren en wat in de lessen aan bod zou kunnen komen. De leerlijn geeft leraren houvast bij het ontwerpen van lessen waarin leerlingen zelf onderzoek doen, zie www.ru.nl/leerlijnpovo.

Website met aanvullend materiaal

Aan de boekenreeks is een website gekoppeld, www.wetenschapdeklasin.nl, waar per thema alle activiteiten en benodigde materialen (zoals werkbladen en filmpjes) te vinden zijn. Daarnaast bevat de website veel informatie over onderzoek door leerlingen, zoals de leidraad onderzoekend leren, alle hulpmiddelen van het WKRU, voorbeelden uit de praktijk, artikelen en links naar verdiepende informatie. Tevens staan alle thematische hoofdstukken in digitale vorm op deze website.

Thema's per boek

Boek 12	Koning – Past de monarchie nog wel binnen een moderne democratie?
	Kinderen redden – Waarom moesten kinderen in voormalig Nederlands-Indië 'gered' worden?
	Magnetische knopen – Kunnen magnetische knopen helpen bij supersnelle energiezuinige dataopslag? + didactisch hoofdstuk: 'Taal en W&T - hoe combineer je dat?' door dr. Anna Hotze
Boek 11	Geloven – Ontdek hoe religie mensen beïnvloedt in hun denken en doen, en hoe niet
	Neustussenschot – Kan een neustussenschotcorrectie helpen om beter te ademen?
	Samenwerkende zintuigen – Het raadsel van (automatisch) kleuren bij woorden en getallen zien + didactisch hoofdstuk: 'Klein beginnen met onderzoek' door Jos Marell
Boek 10	Levende cellen – Wat maakt een cel een cel, en hoe zorg je dat namaakcellen blijven leven?
	Gedachte-experimenten – Wat gedachte-experimenten ons kunnen leren
	Menselijke machines – Wat is het verschil tussen menselijke en kunstmatige intelligentie? + didactisch hoofdstuk: 'Creatief denken stimuleren' door David van der Kooij en Femke van Os
Boek 9	Sport – Wat is het effect van intensief sporten op de gezondheid van ons hart?
	Slimme computers – Hoe kunstmatige intelligentie dokters kan helpen bij het stellen van een diagnose
	Automatisch gedrag – Het nut van automatisch gedrag en hoe lastig het is om het te onderdrukken + didactisch hoofdstuk: 'Dialogische gesprekken voeren: Hoe doe je dat?' door dr. Chiel van der Veen
Boek 8	Kleding – Wat zegt kleding over onze identiteit en welke impact heeft kleding op mens en milieu?
	Magneten – Ontdek hoe magneten werken en welke invloed licht hierop heeft
	Protest – Staken is besmettelijk: hoe werkt die beïnvloeding door anderen? + didactisch hoofdstuk: 'Vragen wat je echt wilt weten' door dr. Harry Stokhof
Boek 7	Malaria – Hoe worden muggen door mensen besmet met malaria?
	Jheronimus Bosch – Wat maakt deze schilder zo bijzonder?
	Geheugen – Hoe kun je het best dingen onthouden? + didactisch hoofdstuk: 'Nieuwsgierig door observeren' door WKRU
Boek 6	Molecuulbotsingen – Eigenschappen van botsende moleculen bij extreem lage temperaturen
	Stress – Ontdek verschillende manieren waarop je op stress kunt reageren
	Taal der zintuigen – De invloed van taal en cultuur op zintuigelijke waarnemingen + didactisch hoofdstuk: 'Begeleiden vanuit een groeimindset' door WKRU

Boek 1 tot en met 5 zijn niet meer als fysiek exemplaar te bestellen. Deze edities zijn nog wel als digitale uitgave te raadplegen via www.wetenschapdeklasin.nl.

Engelse uitgave

Scientific breakthroughs in the classroom: Language of the senses, DNA, Understanding each other & Higgs boson (2017)

Foto- en illustratieverantwoording

Veel van de foto's en een aantal illustraties in dit boek vallen niet onder de Creative Commons Licentie, hetzij omdat ze onder het copyright van derden vallen, hetzij omdat er kinderen op staan, waardoor geen toestemming voor hergebruik kan worden gegeven. Hieronder volgt een lijst met de foto's en illustraties in dit boek, met bijbehorende licentievorm.

Foto's met kinderen zijn hieronder niet apart vermeld, deze vallen alle onder het copyright van het Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit © 2023 WKRU. Deze foto's mogen wel worden gebruikt in een integrale kopie van minimaal twee pagina's.

Hoofdstuk 1: Taal en W&T

- Schematische weergave van de definitie van Wetenschap en technologie (bron: Van Graft, M., & Klein Tank, M. (2018). *Wetenschap en technologie in het basis- en speciaal onderwijs. Richtinggevend leerplankader bij het leergebied Oriëntatie op jezelf en de wereld*. Enschede: SLO) 11
- Cover boek: Hotze, A. (2022). *Wetenschap en technologie in de klas: Handvatten voor een succesvolle uitvoering*. Uitgeverij Pica 18

Hoofdstuk 2: Koning

- Koningin Juliana op de fiets, CC0 Eric Koch voor Anefo (bron: Nationaal Archief) 24
- Voorblad van de Nederlandse grondwet, publiek domein (bron: Nationaal Archief) 26
- Prins Willem-Alexander plant eerste koningslinde, CC BY-NC 2.0 Roel Wijnants (bron: Flickr.com) 27
- Staatsieportret koninklijk gezin, door Patrick van Emst, © RVD 28
- Aankomst Prins van Oranje in Scheveningen, door Johannes Jacobus Mesker, © Collectie Marinemuseum Den Helder 29
- Minister-president Rutte op bezoek bij koning Willem-Alexander en koningin Maxima, CC-BY-2.0 Minister-president Rutte (bron: Flickr.com) 30
- Cover boek: *De Koning en de monarchie. Toekomstbestendig?*, CC0 Hans Peters en Sander Peters, samengesteld uit: 32
 - Portret koning Willem I, publiek domein, Joseph Paelinck (bron: Rijksmuseum)
 - Staatsieportret koning Willem-Alexander, door Martijn Beekman, © RVD

Hoofdstuk 3: Kinderen redden?

- Zendingskaart van Nederlands Oost-Indië en Suriname, door Annéus Marinus Brouwer. Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit, LL.03763gk 56
- Leerlingen Vincentius-gesticht in studiezaal. Collectie KDC, AFBK-3c00887 (ALFO-296) 57
- Misdienaars op trappen van de kerk. Collectie KDC, AFBK-3c890 (ALFO-296) 58
- Groepsfoto van het Vincentius-gesticht. Collectie KDC, AFBK-3c00878 (ALFO-296) 59
- Ansichtkaart zuster. Collectie KDC, AFBK-6a3001 60
- Artikel over katholieke meisjes, in *Annalen van O.L. Vrouw van het Heilig Hart*, Tilburg Missiehuis (bron: Delpher) 61
- Eerste klas van Hollands Inlandse school. Collectie KDC, AFBK-3c01321 (ALFO-319) 63
- Drie meisjes bedanken voor ingekomen giften, in *St. Claverbond* (jaargang 34, 1922), Centrale Drukkerij Nijmegen (bron: Delpher) 64

Hoofdstuk 4: Magnetische knopen

• Google Data Center, Council Bluffs Iowa, CC BY 2.0 Chad Davis (bron: Flickr.com)	91
• Magnetische bits 0 en 1, CC BY-NC-SA 4.0 Johan Mentink en Naomi Mentink	92
• Drie magneten van groot naar klein, CC BY-NC-SA 4.0 Johan Mentink en Naomi Mentink	92
• Skyrmion, CC BY-NC-SA 4.0 Johan Mentink en Naomi Mentink	93
• Ontstaan van een skyrmion, CC BY-NC-SA 4.0 Johan Mentink en Naomi Mentink	94
• Stabiele en instabiele slinger, CC BY-NC-SA 4.0 Johan Mentink en Naomi Mentink	96
• Datacentrum 'Hollandse Amazone', CC BY-NC-SA 4.0 Jimmy Israël	100
• LEGO-onderdelen, CC BY-NC-SA 4.0 WKRU	113

De uitgever heeft uiterste zorgvuldigheid betracht in het achterhalen van de auteursrechten van het illustratiemateriaal in deze uitgave. Mocht u van mening zijn (auteurs)rechten te kunnen doen gelden op illustratiemateriaal in deze uitgave, dan verzoeken wij u om contact op te nemen met de uitgever.

Financiers

Het WKRU wordt mogelijk gemaakt door:

Radboud Universiteit

Aanvullende sponsor:

Radboudumc

Jaarlijkse activiteiten WKRU

Het Wetenskapsknooppunt Radboud Universiteit (WKRU) organiseert terugkerende evenementen en activiteiten op het gebied van wetenschapsonderwijs voor professionals in het basisonderwijs en onderzoekers van de Radboud Universiteit en het Radboudumc. Het creëren van een onderzoekende houding bij basisschoolleerlingen staat hierbij centraal.

Radboud Science Teams

Elk jaar werken drie Radboud Science Teams, gevormd uit toponderzoekers en leraren, aan lessen voor het basisonderwijs met onderzoekende activiteiten rond een wetenschappelijk thema. De activiteiten die hieruit ontstaan vormen een goede basis voor leerlingen om zelf onderzoek te doen. De lessen verschijnen jaarlijks in de boekenreeks *Wetenschappelijke doorbraken de klas in!* en op de bijbehorende website www.wetenschapdeklasin.nl

Winterschool

Jaarlijks organiseert het WKRU eind januari een professionaliseringsdag voor leerkrachten op het gebied van wetenschapsonderwijs. Via lezingen en workshops maken deelnemers kennis met onderzoek van wetenschappers vanuit verschillende vakgebieden in de universiteit en krijgen zij concrete activiteiten mee om het onderzoek in de klas te behandelen. Daarnaast zijn er workshops over het begeleiden van leerlingen bij onderzoeksvaardigheden.

Onderzoeker in de klas

In hun eigen klaslokaal raken leerlingen geïnspireerd door een onderzoeker van de Radboud Universiteit of het Radboudumc. Samen verkennen zij het onderzoeksthema van de onderzoeker in een leuke, interactieve en informatieve les. De onderzoekers worden bij het maken van hun les begeleid door het WKRU.

Professionalisering van leerkrachten

Het WKRU heeft jarenlange ervaring bij het ondersteunen van leraren bij de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden en stimuleren van een onderzoekende houding van leerlingen. Op basis hiervan kunnen wij professionalisering op maat verzorgen. Dit kan in de vorm van een of meer workshops voor het hele team tot individuele begeleiding in de klas.

Kijk voor meer informatie over deze activiteiten op onze website: www.wkru.nl

